

NORVEÇ EĞİTİM SİSTEMİ

Ahmet Münir ACUNER*

ÖZET

Bu çalışmada, Norveç eğitim sisteminin amaç ve yapı boyutları özetlenmiştir.

SUMMARY

The System of Education in Norway

In this study, the summary of the aims and the structure of the system of education in Norway had been given.

GİRİŞ

Başkenti Oslo olan Norveç; 4.166.000 kişilik nüfusu (1986 yılı itibariyle) ve 323.878 km²'lik yüzölçümü ile Kuzeybatı Avrupanın Atlas Okyanusu kıyısında, İskandinavya Yarımadasının batı bölümünde yer alır. Ülkenin Kuzey Buz Denizinde kıyı şeridi vardır. Kuzeyden güneye uzunluğu 1.700 km'yi aşan Norveç'in batıdan doğuya en büyük genişliği 450 km. dolayındadır. Norveç'in en uzun kara sınırını doğudaki İsveç sınırı oluşturur. Kuzeydoğuda Finlandiya ve SSCB ile kısa sınırı vardır (AnaBritannica Dünya Ülkeleri, 1987, s. 155).

---

* Araş. Gör.; Necatibey Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü.

17 Mayıs 1814 Anayasası ülke yönetimini meşruti bir monarşi olarak tanımlamıştır. Bu monarşi, sınırlı ve soya dayalıdır. Kral, yerini alacak erkek bir varis bulamadığında bir aday önerebilir, ancak Ulusal Meclis'in (Storting) kendi seçimini yapma hakkı vardır. Kral 5. Olav 1957'de babasının ölümü üzerine tahta geçmiştir. Kral, gücünü hükümetten ve Ulusal Meclisten alır. Yürütme yetkilerini hükümet aracılığıyla uygular. 157 üyeli Ulusal Meclis'in üyeleri 4 yıllık bir dönem için seçilir. Ülkede nispi temsil sistemi geçerlidir (Görsel Dünya Ansiklopedisi, 1983, ss. 2182-2188). Norveç'te, idari bölünüş bakımından 19 bölge ve 448 belediye vardır (Norway At A Glance, 1988, s. 2).

Norveç'te yüzyılın başından beri hızlanan ekonomik gelişme ile sosyal gelişme, halkın hayat seviyesini yükseltmiştir. Okunan gazete sayısı fazladır. Norveç'te yüz kadar günlük gazete vardır (Bugün bu sayının daha da artmış olduğu sanılmaktadır). Hastahanelerden yararlananların ödedikleri tedavi ücretleri oldukça düşüktür. Ülkede 850 kişiye bir doktor düşmektedir (Meydan Larousse, C. 9, 1971, s. 406).

Norveç, karma bir ekonomik düzeni benimsemiş ve endüstrileşmiş bir ülkedir. Ulaşım bakımından hava, deniz, kara ve demiryolu ulaşım imkânları oldukça fazladır. Doğal kaynaklar bakımından zengin olan Norveç'te, başlıca kaynaklar demir, bakır, kurşun, çinko, kömür, petrol ve doğal gazdır. Hidroelektrik de, bir başka kaynaktır. Tarım, ormancılık, balıkçılık ve turizm Norveç'teki önemli gelir kaynaklarıdır. Bu gelir kaynakları ülke endüstrisi ile ticaretin gelişmesine oldukça büyük ölçüde katkıda bulunmuşlardır (Görsel Dünya Ansiklopedisi, 1983, s. 2189).

Resmi dil'in Norveççe olduğu ülkede din hristiyanlıktır ve protestan lutherliliğini katı bir şekilde benimseyen halkın % 90'ı Devlet Kilisesine üyedir. Norveç'te temel insan hakları ve özgürlükler, basın özgürlüğü ve hukuksal düzen anayasayla güvence altına alınmıştır. Ülkede geçmişten kalma bir sosyal katmanlaşma söz konusudur. Bu katmanlaşmanın temelini soya bağlı küçük bir azınlık sınıfı oluşturur. Birbirleriyle evlenen bu sınıf bireylerinin ordu, kilise ve üniversiteler üzerinde belirli bir etkinliği vardır. Bununla birlikte, zenginliğin birkaç aile ile sınırlandığı ve yoksulluğun en aşağı biçimlerinin tümüyle yok olduğu bu ülkede, egemen ahlak anlayışı politik ve toplumsal eşitlik inancına dayalıdır. Sosyal devlet kavramına çok önem verilen ülkede toplumsal ilişkileri belirleyen zenginlik değildir. Tüm Norveçliler için eğitim sistemi; iş alanındaki başarıya ve bireylerin toplumsal saygınlığının yükselmesine etki eden en önemli faktörlerden biridir (Görsel Dünya Ansiklopedisi, 1983, ss. 2186-2187).

Norveç'te Eğitime İlişkin Gelişmeler:

Norveç eğitim sistemi içerisinde yer alan eğitim kurumlarının temeli 1152 yılında kurulan Psikoposluk okuluna dayanır. Bu okul, kraliyet ve kilise hizmetle-

rinde çalışanların eğitimini sağlamak amacıyla kuruldu. 1536 yılındaki Lutheran reformlarından sonra kilise, 8-15 yaşları arasındaki çocuklara kutsal kitabı okuyabilmeleri için okuma-yazma dersleri vermeye başladı. Zorunlu öğretime geçiş, 1739 yılında kraliyet emri ile oldu. Daha sonra aşama aşama yeni eğitim kurumları açılmaya başlandı. 1811 yılında kurulan ve 1813 yılında faaliyete geçen Oslo Üniversitesinden sonraki en önemli reform 1827 yılında yapıldı ve Norveç Ulusal Meclisinin aldığı kararlarla pek çok eğitim kurumu faaliyete geçirildi (UNESCO, 1983, s. 7). 1969 yılında çıkarılan kanunla; önceleri 7 yıl olan zorunlu eğitim 9 yıla çıkarıldı (The Norwegian Basic School, 1981, s. 3).

Norveç'te, 1988-89 öğretim yılında zorunlu eğitim düzeyindeki okullarda yaklaşık 500.000 öğrenci (7-16 yaşlar), ortaöğretim düzeyindeki okullarda (çıraklık eğitimi de dahil) yaklaşık 200.000 öğrenci, ortaöğretim üstü okullarda da yaklaşık 100.000 öğrenci vardır (Education In Norway, 1990, s. 5).

NORVEÇ EĞİTİM SİSTEMİNİN AMAÇLARI

Norveç'te eğitim sistemine ilişkin siyasanın temel fikri, "Herkes İçin Eğitim" ifadesi ile belirtilmiştir. Bu temel fikir çerçevesinde eğitim sisteminin öncelikli amaçları şunlardır: (Education In Norway, 1990, s. 6).

1. Öğrenim görmek isteyenler için öğrenim süresini, gidebilecekleri sınıra kadar uzatmak,
2. Farklı yaşlardaki herkes için fırsat eşitliğini sağlamak,
3. Her öğrencinin kendi yeteneklerine uygun eğitim almasını sağlamak.

Norveç'te eğitim sisteminin amaçları, demokrasi anlayışı, herkese eşit eğitim imkânı ve ekonomik yaşamın güçlenmesine katkıda bulunacak bireylerin yetiştirilmesi esaslarına uygun olarak, her okul türünün hedefi doğrultusunda ayrı ayrı yasalarda yer almıştır. Buna göre her okul türü için ortak olabilecek amaçlar; bireylerin dine, ahlâka, topluma, sanata ve bedene ilişkin bilgi ve yeteneklerinin yükseltilmesi ve toplumun iyi bir üyesi olmalarının sağlanması şeklinde özetlenebilir. Norveç eğitim sistemi, ekonomik yaşamın gereksinimleri ile öğrencilerin ilgi, istek ve yetenekleri arasındaki uyumu sağlayıcı özelliكتedir (UNESCO, 1971, s. 925).

Okul Öncesi Eğitim:

Norveç'te okul öncesi eğitimin esaslarını belirleyen 1975 tarihli ayrı bir yasa vardır. Okul öncesi eğitim kurumları, aynı anaokullarında olduğu gibi resmi eğitimin bir parçası değildir ve Tüketici İşleri ve Yönetim Bakanlığı (Ministry of Consumer Affairs and Government Administration) bu kurumların yalnızca denetlenmesinden sorumludur (Education In Norway, 1990, s. 10).

Belediyeler ve özel kuruluşlar tarafından işletilen okul öncesi eğitim kurumları mevcuttur. Bu kurumlarda amaç, çocuğu temel eğitime hazırlamak olduğu kadar, onun zihni ve bedeni gelişimine katkıda bulunmak ve ailelere çocuklarının bakım ve eğitiminde destek olmaktır (The Norwegian Education System, 1987, s. 1).

Temel Eğitim:

Norveç'te temel eğitimi düzenleyen yasa 13 Haziran 1969 tarihli Eğitim Yasasıdır. 1975 tarihinde bu yasada yapılan değişiklikler, temel eğitime ilişkin bazı yeni düzenlemeler için yapılmıştır (Education in Norway, 1990, s. 13).

Norveç'te temel eğitim düzeyi, ilk ve ortaokulları içeren dokuz yıllık bir dönem içindedir. Bu düzeyde amaç öğrencilerin genel bilgi düzeylerinin yükseltilmesi, yeteneklerinin geliştirilmesi, dini eğitimden geçirilmeleri yoluyla morallerinin yükseltilmesi ve böylece toplumun iyi birer üyesi olmalarının sağlanmasıdır. Bu amaçlara ulaşılabilmesi için öğrencilerin eğitime tabi tutuldukları ana konular Norveç hakkında genel bilgiler, din, ev ve çevre yaşamı, tarih, coğrafya, tabiat bilgisi, aritmetik, yazı, sanat, müzik, el işleri, beden eğitimi ve İngilizcedir. İngilizce eğitimine genellikle 6. sınıfta başlanmakta, diğer konular ise ilk yıllardan itibaren okutulmaya başlanmaktadır. Konular, 9 yıllık temel eğitimin son 3 yılında daha kapsamlı olarak işlenmektedir. Temel eğitimini tamamlayan öğrenci, yukarıda sayılan konularda genel düzeyde bilgi edinmiş, morali yüksek, dini bilgiler kazanmış, çevresi ile olumlu ilişkiler kurabilen bir kişi olarak kabul edilmektedir (Deighton, 1971, s. 596; UNESCO, 1971, s. 932).

Ortaöğretim:

Norveç'te ortaöğretimi düzenleyen yasa 21 Haziran 1974 tarihli ve çok amaçlı sistemde genel ve mesleki konuların öğretimine ilişkin koordinasyonun nasıl gerçekleştirileceğini açıklamaktadır (Education In Norway, 1990, s. 19).

Norveç'te ortaöğretim düzeyi, temel eğitim üzerine 10, 11 ve 12. sınıfları içeren 3 yıllık bir dönem içindedir. Bu düzeyde okulların özelliklerine göre amaçlarda farklılık gözlenmektedir. Buna göre; genel ortaöğretimde amaç, öğrencilerin dinsel, sosyal, estetik ve bedensel gelişmelerine katkıda bulunmak, onları bilgili kılmak ve yetenekleri ile kapasitelerinin gelişmesine yardımcı olmaktır. Ayrıca üniversiteler ile üniversiteler dışındaki yükseköğretim kurumlarındaki eğitime temel sağlamak için diğer bir amaçtır (Deighton, 1971, s. 597). Bu düzeyde yer alan mesleki ortaöğretimde amaç, genel ortaöğretimdeki amaçlara ilave olarak, üniversite ve benzeri yükseköğretime devam edemeyecek olan öğrencilere bir meslek kazandırmaktır. Yine bu düzeyde yer alan halk okullarında, 17-21 yaşlarındaki gençlerin genel konularda eğitilmeleri amaçlanmaktadır (UNESCO, 1971, s. 925). Mesleki ortaöğretimde konu alanları şunlardır: Teknik

ve endüstriyel konular, estetik (sanatla ilgili) konular, balıkçılık ticareti konuları, denize ilişkin konular, fizik eğitimine ilişkin konular, ticaretle ve bürokrasiyle ilgili konular, ev ekonomisi ve sosyal hizmetler ile sağlık konuları (Education In Norway, 1990, s. 19). Yine bu düzeyde yer alan çıraklık eğitimi düzenleyen yasa ise 21 Haziran 1980 tarihlidir ve okul ile iş alanları arasındaki işbirliğinin nasıl sağlanacağına ilişkin esasları içermektedir. Çıraklık eğitimi okullarına, temel eğitimi bitirmiş olupta iş alanına girmiş alanlar ile temel eğitimi sürdürmekte olanlar alınmakta ve kurslara tabi tutulmak suretiyle bunların çıraklık eğitimi almaları sağlanmaktadır (Education In Norway, 1990, ss. 22-23).

Yükseköğretim:

Yükseköğretim düzeyi için amaç, öğrencilerin ulusal değerlere bağlı olacak bireyler olarak yetiştirilmeleri, ulusal ve uluslararası konularda bilgi ve beceri kazanmalarının sağlanması şeklinde özetlenebilir.

Yetişkin Eğitimi:

Norveç'te yetişkin eğitimini düzenleyen yasa, 28 Mayıs 1976 tarihli Yetişkin Eğitimi Yasasıdır. Bu yasa ile sorumluluk, gönüllü kuruluşlar, okullardan sorumlu otoriteler, işadamları ve iş örgütleri ve üniversiteler ile diğer yükseköğretim kurumları arasında paylaştırılmıştır (Education In Norway, 1990, s. 32).

Norveç'teki yetişkin eğitiminde amaç, yetişkinlerin ilgi duydukları alanlarda eğitim almalarına imkân sağlamak ve onları becerili kılmaktır. 1978-1979 öğretim yılındaki yetişkin eğitimi kurslarının sayısı 468 olmuş, öğrenci sayısı da 11.933 olmuştur (UNESCO, 1983, s. 44).

Özel Eğitim:

Norveç'teki özel eğitim okulları 1951'de çıkarılan kanun gereğince, özel eğitime ihtiyacı olanlara hizmet vermesi amacıyla temel eğitim düzeyinde faaliyete geçirilmişlerdir. Bu okulların amacı, işitme, görme, zekâ vb. özürülü çocukların ve gençlerin, öncelikle kendilerine faydalı olmalarını sağlamak, daha ileri olarak da onların topluma faydalı bir kişi olmalarını sağlamaktır. Norveç'te 1965 yılındaki özel eğitim okulu sayısı 63'dür (Deighton, 1971, s. 596; UNESCO, 1971, s. 932).

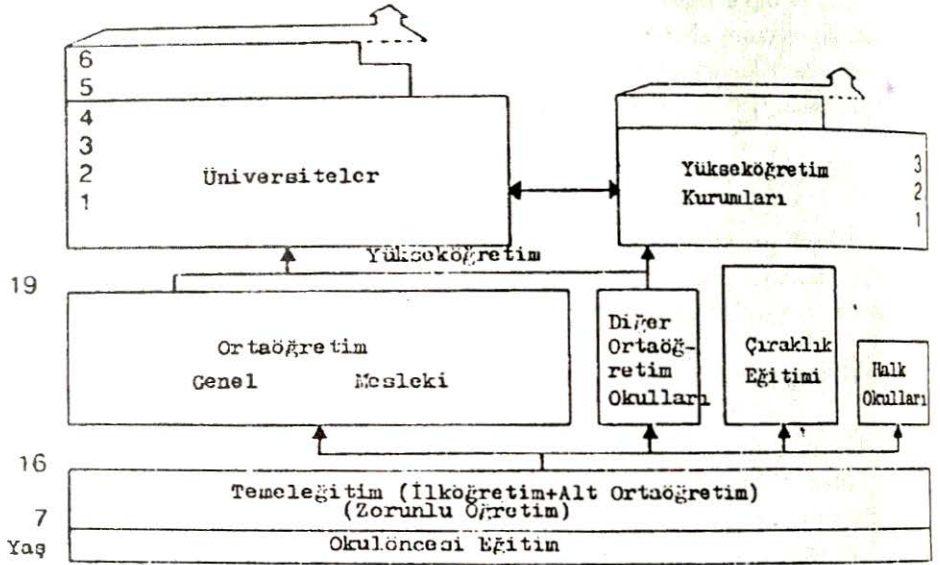
NORVEÇ EĞİTİM SİSTEMİNİN YAPISI

Norveç'te temel eğitim, ortaöğretim ve yükseköğretim, ülkemizdeki yapıya benzeyen merkezi bir yapıyla yönetiliyor olmakla birlikte bölge yönetimleri ve

yerel yönetimlerin yetkileri Türkiye'ye göre biraz daha fazladır. Norveç okul sistemi de buna göre yapılanmıştır (Tablo: 1).

Tablo: 1
Norveç Eğitim Sistemi

Kaynak: Education In Norway, 1990, s. 11.

Okul Öncesi Eğitim Okulları:

Norveç okul sisteminin resmi bir parçası olmayan bu okullar, genellikle nüfusu yoğun olan bölgelerde (Oslo, Bergen, Akershus, Stavenger vb.) faaliyet göstermektedirler (Deighton, 1971, s. 596).

Temel Eğitim Okulları:

1969 yılında 7 yıldan 9 yıla çıkarılan temel eğitim okullarına ülkede 7 yaşına giren tüm çocuklar gitmek zorundadır. Nitekim ülkedeki okur-yazarlık oranı 1984 yılında % 100 olarak gerçekleşmiştir (Norway, 1984, s. 16).

Norveç'te temel eğitim düzeyi, iki kategoride düzenlenmiştir. Bunlardan ilki 7-13 yaşlarındaki çocukların devam ettiği 1-6. sınıfları içeren ilköğretim basamağıdır. İkinci basamak ise 13-16 yaşlarındaki çocukların devam ettiği 7-9. sınıfları içeren alt ortaöğretim basamağıdır (Education In Norway, 1990, s. 13).

1985 yılı itibarıyla temel eğitim düzeyindeki 3539 okulda (bu sayıya miktarı az olan özel okullarda dahildir) 30.795 öğretmen görev yapmaktadır. 550.136

olan öğrenci sayısına göre yaklaşık 18 öğrenciye bir öğretmen düşmektedir (Ana-Britannica Dünya Ülkeleri, 1987, s. 155).

Ortaöğretim Okulları:

Temel eğitimden sonra öğrenimine devam etmek isteyen öğrenciler için hizmet veren bu okullar, 3 yıllık genel ve mesleki okullar ile dört yıllık öğretmen yetiştirme kolejleri şeklindedir. Ayrıca 3 yıllık halk okulları da bu düzeydedir. Genel ortaöğretim okulları öğrencilerine, temel eğitime dayalı olarak genel düzeyde bilgiler kazandırmakta ve yükseköğretime hazırlamaktadır (Deighton, 1971, s. 597).

Bu düzeydeki diğer bir okul türü olan halk okullarının ilk örneği 19. yüzyılda yazar N. Gruntuig tarafından Danimarka'da açıldı. 1980'de bu tür okullardan İskandinavya yarımadasında toplam 85 adet vardı. Genel konularda eğitim veren ve yatılı olan bu okullarda, 17-21 yaşları arasındaki gençlere yetişkin eğitimi hizmeti sunulmaktadır. Bu okullarda programlar ve okuldaki faaliyetler öğrencilerin mutlu olacakları şekilde düzenlenir ve öğrenciler hiçbir konuda sınav tabi tutulmazlar. Öğrencilerle öğretmenler arasındaki sosyal etkileşime çok önem verilir (The Norwegian Education System, 1987, ss. 6-7). Norveç'teki halk okullarına ilişkin temel esasları içeren yasa 8 Haziran 1984 tarihlidir. 1987 yılında Norveç'te toplam öğrenci kapasitesi 7000 olan 80 halk okulu vardı (Education In Norway, 1990, s. 35).

Öğretmen sayısı 16.377 olan ortaöğretim okullarındaki öğrenci sayısı 196.317'dir. Bu düzeyde yaklaşık 12 öğrenciye bir öğretmen düşmektedir (Ana-Britannica Dünya Ülkeleri, 1987, s. 155).

Yükseköğretim Kurumları:

Norveç'te yükseköğretim kurumlarıyla ilgili yapısal reform, en son 1960'lı yıllarda gerçekleştirilmiştir. Bugün dört üniversite ile yalnızca 10 adeti bu dört üniversite içerisinde bulunan 200'den fazla yükseköğretim kurumuna sahip olan Norveç'te 1989 yılındaki öğrenci sayısı 100.000'e yaklaşmıştır. Bunlardan 10.000'i özel yükseköğretim kurumlarında yer almışken, 3000'i yabancı öğrenci statüsünde diğer yükseköğretim kurumlarına dağılmışlardır. 6700 Norveç'li öğrencide yurt dışında yükseköğretim görmektedir (Education In Norway, 1990, s. 26).

1985 yılı itibariyle Norveç'teki yükseköğretim kurumu sayısı 229'dur. Bu kurumlardaki öğretim personeli sayısı 6883, öğrenci sayısı ise 90.381'dir. Yaklaşık 13 öğrenciye bir öğretmen düşmektedir (Ana-Britannica Dünya Ülkeleri, 1987, s. 155).

Norveç'in en eski ve büyük üniversitesi 1811 yılında kurulan ve 1813 yılında faaliyete geçen *Oslo Üniversitesi*'dir. Bugün üniversitenin yedi fakültesi vardır. Bunlar, Din Bilimleri, Hukuk, Tıp, Matematik ve Fen Bilimleri, Sanat, Sos-

yal Bilimler ve Dişçilik Fakülteleridir. 1987 yılı itibariyle yaklaşık 19.200 öğrencisi ve 3150 personeli vardır. 1946 yılına kadar ülkenin tek üniversitesi bu üniversite olmuştur. Norveç Hemşire Koleji, bugün Oslo Üniversitesinin bir parçası gibidir. Oslo Üniversitesi her yıl "Uluslararası Yaz Kursları" düzenlemektedir. Bu kurslara her yıl dünyanın dört bir köşesinden gelen öğrenciler kabul edilir. *Bergen Üniversitesi* 1946'da kurulmuştur. 1987 yılı itibariyle yaklaşık 8300 öğrencisi, 1680 personeli vardır ve altı fakülteye sahiptir. Bunlar, Tıp, Dişçilik, Sağlık Bilimleri, Hukuk, Fen Bilimleri ve Sosyal Bilimler Fakülteleridir. 1968 yılında kurulan *Trodheim Üniversitesi* üç kurumun birleşimidir. Bunlar, Müze, Teknoloji Enstitüsü ve Sanat ve Bilim Kolejidir. 1987 yılındaki öğrenci sayısı 8800, personel sayısı ise 1925'dir. Ülkenin en genç üniversitesi, 1969 yılında kurulan ve 1972 yılında ilk öğrencilerini alarak faaliyete geçen *Toromso Üniversitesi*dir. 1987 yılındaki öğrenci sayısı 2200, personel sayısı da 690 olan bu üniversitede tıp, fen bilimleri ve sosyal bilimler konularında eğitim verilmektedir (The International Encyclopedia of Higher Education, 1978, s. 3061; UNESCO, 1983, ss. 7-11).

Norveç'te bu dört üniversite, kendi alanlarında uzmanlaşmış üniversite düzeyinde altı koleje sahiptir. Bunlar; Norveç Tarım Koleji, Norveç Veterinerlik İlaçları Koleji, Norveç İş ve Ekonomi Koleji, Norveç Beden Eğitimi ve Spor Koleji, Norveç Devlet Müzik Akademisi ve Oslo Mimarlık Okuludur. Ayrıca, Norveç'te bölge kolejleri de vardır ki, bunlar iş yönetimi, mühendislik, bilim, dil, hemşirelik ve sosyal hizmetler alanlarında 1-2 ya da 3 yıllık programları olan kolejlerdir. Bu bölge kolejleri içerisinde öğretmen eğitimi kolejleri de vardır. 1989 yılında Norveç'te yükseköğretime kaydolmak üzere başvuran öğrencilerin % 55'i bu bölgesel kolejlere başvurmuşlardır (Education In Norway, 1990, ss. 27-28).

NORVEÇ EĞİTİM YÖNETİMİ SİSTEMİNİN YAPISI

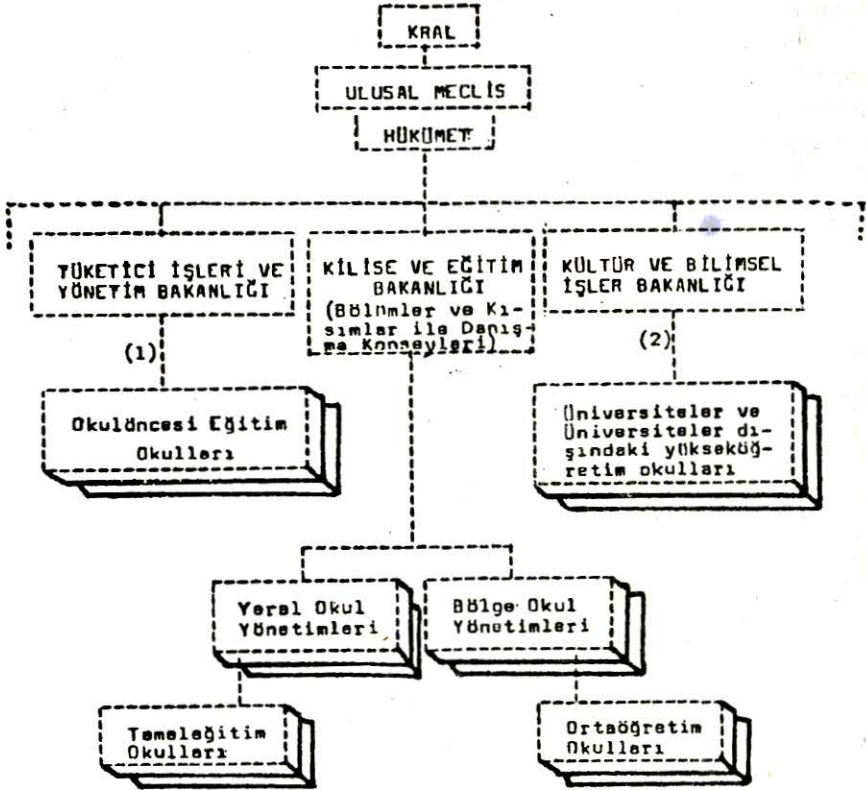
Norveç'te eğitimin amaçları ve politikası Ulusal Meclis (Storting) tarafından belirlenir. Eğitime ilişkin önemli kararlar Ulusal Mecliste alınır. Ulusal Meclis yönetim ve denetime ilişkin konuları Kilise ve Eğitim Bakanlığına (Ministry of Church and Education) ve onun, sayısı 15 olan danışma konseyine (advisory councils) bırakmıştır. Danışma Konseyleri, Bakanlığın içerisinde yer alan ve her biri ayrı konularla ilgili olarak görev yapan Bölümlere bağlıdırlar ve meslekte başarılı olmuş öğretmenlerin bakanlık tarafından dört yılda bir atanması ile oluşturulurlar. Konsey Başkanları hariç, diğer üyeler ihtiyaç oldukça çalışırlar ve normal zamanlarda öğretmenlik görevlerine devam ederler. Bu konseyler; Bakanlığa, ihtiyaç duyulan konularda görüş bildirirler. Danışma konseylerinin bağlı oldukları Bölümler temel eğitim, ortaöğretim, bütçe ve yönetim, kilise ve benzerlerdir. Bunlar da kısımlar halinde örgütlenmişlerdir (Deighton, 1971, s. 598; UNESCO, 1971, s. 926).

Norveç'te temel eğitim ile ortaöğretim ve yetişkin eğitimine ilişkin sorumluluk Kilise ve Eğitim Bakanlığına; öğretmen eğitimini de içeren yükseköğretime

ilişkin sorumluluk Kültür ve Bilimsel İşler Bakanlığına (Ministry of Cultural and Scientific Affairs); okul öncesi eğitime ilişkin sorumluluk ise Tüketici İşleri ve Yönetim Bakanlığına (Ministry of Consumer Affairs and Government Administration) aittir (Education In Norway, 1990, s. 11). Diğer Bakanlıklardan bazıları hemşire, tarım ve ormancılık okulları gibi okullardan sorumludurlar. Örneğin, tarım ve ormancılık okulları Tarım Bakanlığının, hemşire okulları Sosyal İlişkiler Bakanlığının sorumluluğu altındadır (UNESCO, 1971, S. 926) (Tablo: 2).

Tablo: 2
Norveç Eğitim Sistemi Örgüt Yapısı

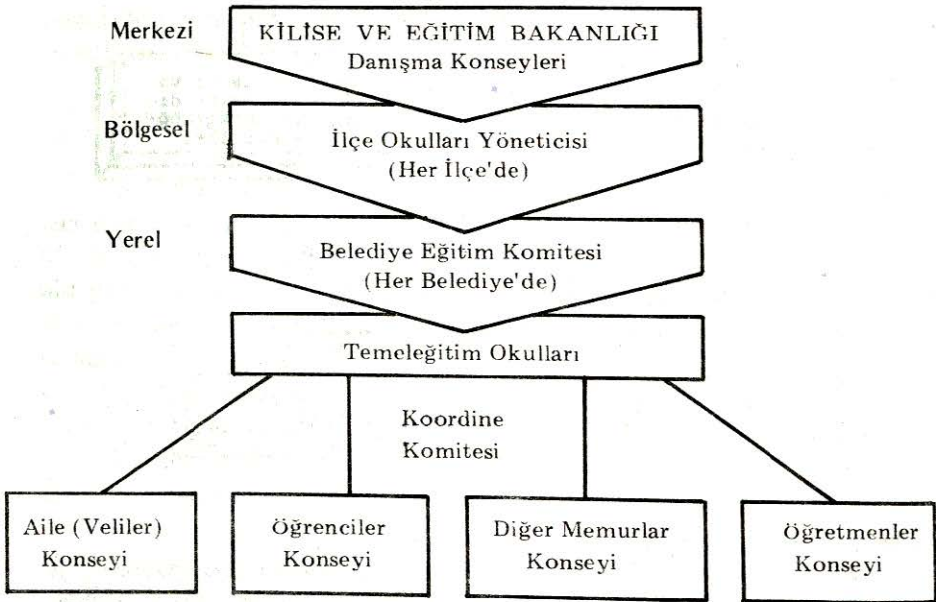

- (1) Bakanlık, bu okulları yalnızca kontrol etmekten sorumludur.
 (2) Üniversiteler ile üniversiteler dışındaki yükseköğretim kurumlarının Bakanlığa bağlılığı, bütçe, yeni okulların açılması ve öğretim elemanlarına yeni ünvanlar tanınması ile sınırlıdır.

Kaynak: Kaynakçada yer alan kaynakların incelenmesi sonucunda elde edilen bilgiler çerçevesinde araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Norveç'te bulunan genel ve mesleki ortaöğretim okulları, İlçe Eğitim Komitesi (County Education Committee) tarafından yönetilmektedir. İlçe Eğitim Komitesi Başkanı, Kilise ve Eğitim Bakanlığının o bölgedeki deneticisi durumundadır. İlçe Eğitim Komitesinin üye sayısı en az 5'dir. Bu üyeler eğitim kurumları hakkında bilgili olan kişiler arasından seçilirler. Ayrıca her ilçede mesleki eğitime ilişkin çalışmaları yürüten Mesleki Eğitim Komitesi (Vocational Training Committee) görev yapmaktadır. Okulların yönetimi ise okul üst yönetim konseyi tarafından gerçekleştirilmekte, öğretmenler konseyi, öğrenciler konseyi ve diğer memurlar konseyi de kararlara katılmaktadırlar. Ortaöğretim okullarının yönetimi nasıl İlçe Eğitim Komitesi tarafından gerçekleştiriliyorsa, temel eğitim okullarının yönetimi de bölgesel düzeyde ilçe okulları yöneticisi, yerel düzeyde ise Belediye Eğitim Komitesi (Municipal Education Committee) tarafından gerçekleştirilmektedir. Temel eğitim okullarının her birinin yönetiminde, ortaöğretimde olduğu gibi yine öğretmenler konseyi, öğrenciler konseyi, diğer memurlar konseyi ve aile (veliler) konseyi söz sahibidir. Yetişkinlerin, gençlerin ve çocukların eğitim ve öğretimlerinin finansmanının % 45'i yerel ve bölgesel otoritelerce, % 55'i de devletçe sağlanmaktadır (Education In Norway, 1990, ss. 17-24; UNESCO, 1971, ss. 926-930) (Tablo: 3, 4).

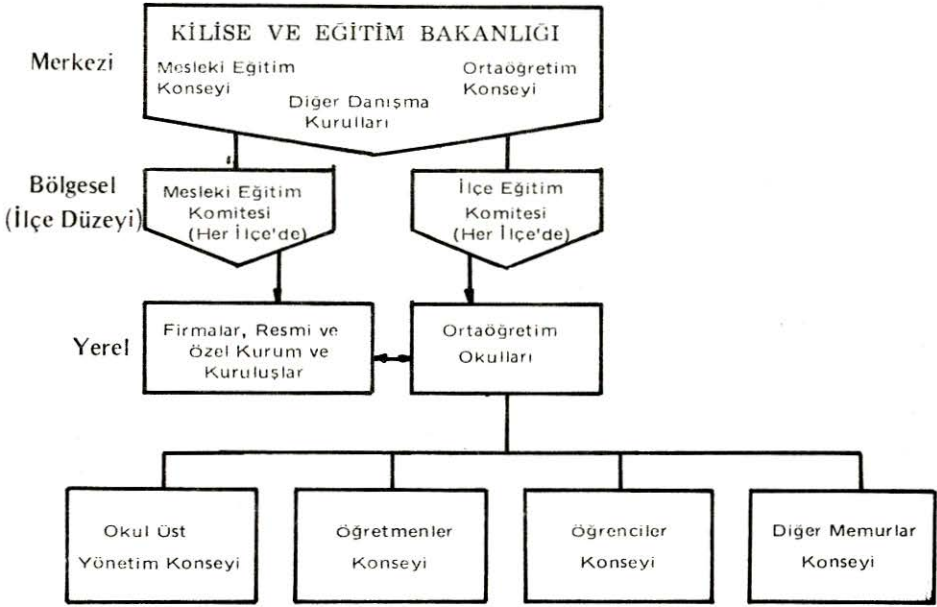
Tablo: 3
Norveç'te Temel Eğitim Yönetimi Örgüt Yapısı

Kaynak: Education In Norway, 1990, s. 17.

Tablo: 4
Norveç'te Ortaöğretim Yönetimi Örgüt Yapısı

Kaynak: Education In Norway, 1990, s. 24.

Norveç'teki yükseköğretim kurumları 1982 yılından önce Kilise ve Eğitim Bakanlığına bağlı olarak görevlerini sürdürmüşlerdir. Bu kurumlar, 1982 yılından sonra ise, Kültür ve Bilimsel İşler Bakanlığına bağlı olarak görevlerini sürdürmüşlerdir. Bu bağlılık bütçe, yeni eğitim kurumlarının açılması (Kraliyet veya Ulusal Meclis yetkisindedir ve Bakanlık aracılığıyla yapılır) ve öğretim üyelerine yeni ünvanların tanınması konusundadır. Bunlar dışında Norveç'teki yükseköğretim kurumları kendi kendilerini yöneten kurumlardır (UNESCO, 1983, s. 16; International Encyclopedia of Higher Education, 1978, s. 3062).

Norveç'te yer alan yükseköğretim kurumlarındaki eğitim faaliyetlerinin değerlendirilmesi ve bu faaliyetleri yönlendirecek kararların alınması işlemleri "Üniversiteler İle Kolejlerin (Yüksekokulların) Rektörleri Konferansı (The Conference of Rectors of Universities and Colleges)" nda yapılmaktadır. Bu konferans, yılda iki defa toplanmaktadır (The International Encyclopedia of Higher Education, 1978, s. 3062).

Üniversitelerin en üst yönetim birimi "Üniversite Parlementsos veya Senatosu (The University Parliament or Senate)" dur. Senato; rektörden, rektör yardımcısından, fakülte dekanlarından, akademik kadro temsilcilerinden ve memur ve öğrenci temsilcilerinden oluşmaktadır. Senatoya katılacak akademik kadro, memur ve öğrenci temsilcileri, her kurumun kendi içerisinde yapılan seçime göre

belirlenir ve iki veya üç yıllığına senato üyesi olarak görevlendirilir. Senatonun, kendi icra komitesi vardır. Senato, görevlerinin ve karar alma yetkisinin bir kısmını bu komiteye devretmiştir. Bu komite, günlük rutin konulardan ve senatoya gündem hazırlamaktan sorumludur. Senatonun görevleri, üniversitenin faaliyetlerine ve üniversite kaynaklarının kullanılmasına ilişkin prensip ve rehberlerin oluşturulması, eğitim ve araştırma politikasının belirlenmesi ve benzerleridir (UNESCO, 1983, s. 18; The International Encyclopedia of Higher Education, 1978, s. 3062).

Üniversitenin yöneticisi rektördür. Rektör, daimi akademik kadro içerisinde fakültelerin yönetim temsilcilerince yapılan seçimle belirlenen adaylardan birinin bu göreve atanması ile göreve başlar. Rektöre görevlerinde yardımcı olan bir yardımcı direktör vardır ki, bu direktör, Rektör tarafından daimi kadroda bulunan akademik personel arasından seçilir ve atanır. Rektör yardımcısı, üniversitenin akademik olmayan işlerinin yönetiminden sorumludur (The International Encyclopedia of Higher Education, 1978, s. 3062). Üniversite Rektör Yardımcısı, görevlerini, kendisinin başkanlığını yaptığı Üniversite Sekreterliği (University Secretaria) aracılığıyla yapar (UNESCO, 1983, s. 18).

Her bir fakültenin yöneticisi dekanıdır. Dekan, Fakülte Konseyi (Faculty Council)'nin kararlarını uygulamaktan sorumludur. Dekana görevlerini yapmasında yardımcı olan bir dekan yardımcısı vardır. Fakülte Konseyi, daimi ve geçici akademik personel, öğretici olmayan personel ve öğrencilerden seçilen üyelerden oluşur. Dekanın ve Dekan Yardımcısının seçimi, Fakülte Konseyince daimi akademik kadro içerisinde yer alan personel içerisinde yapılır. Fakülteler, kendi konularının araştırma merkezi olan bölümlerden oluşur. Bölümlerin başkanları, fakültenin başkan seçimi söz konusu olan bölümündeki daimi akademik personel içerisinde o bölüm personeli tarafından seçilir. Bölüm ile ilgili kararlar, Bölüm Kurulu (The Departmental Council) tarafından alınır ve Bölüm Başkanı bu kurulun da başkanıdır (UNESCO, 1983, s. 18).

Üniversite dışındaki yükseköğretim kurumları doğrudan doğruya Bakanlığa bağlıdır. Ancak Bölge Yükseköğretim Yönetim Komitesi (The Regional College Steering Committee), Bakanlığa, bölgelerindeki üniversite dışı yükseköğretim kurumlarının faaliyetlerinin planlanmasında ve faaliyetlerin yürütülmesinde yardımcı olmaktadır. Bu komitenin başkan ve üyeleri, Bakanlık tarafından, o bölgedeki yükseköğretim kurumlarının yönetici ve daimi akademik personeli içerisinde seçilmekte ve atanmaktadır (UNESCO, 1983, ss. 18-19).

Üniversiteler ile üniversiteler dışındaki yükseköğretim kurumlarındaki öğretici kadro, profesörler (professors), okutmanlar (readers and lecturers), okul araştırmacıları (research scholars) ve araştırma asistanları (research assistants) ile diğer akademik personelden oluşur. Bunların bir kısmı çalıştıkları kurumlar itibarıyla daimi, bir kısmı da geçici personeldir (UNESCO, 1983, ss. 21-24).

SONUÇ

Nüfusunun % 80'i şehirlerde yaşayan; doğum oranı binde 12; ölüm oranı binde 10; doğal nüfus artış hızı binde 2 (doğum oranı, ölüm oranı ve doğal nüfus artış hızı dünya ortalamaları altındadır); iktisaden faal nüfusun toplam nüfus içindeki payı % 50; askeri harcamaların GSMH içindeki payı % 3 (dünya ortalamaları altında); temel eğitim görmüş insanların toplam nüfusa oranı % 57; ortaöğretim görmüş insanların toplam nüfusa oranı % 32; yükseköğretim görmüş insanların toplam nüfusa oranı % 11 olan ve GSMH'dan kişi başına 13.790 dolar düşen Norveç'te, bu olumlu görünümü ortaya çıkaran en önemli etkenlerden birinin, Norveç eğitim sisteminin ülke ihtiyaçlarına cevap vermedeki başarısı olduğu düşünülmektedir. Okur-yazarlık oranının % 100'e çıkmasını sağlamış olan Norveç eğitim sisteminde zorunlu eğitim dokuz yıldır. Ortaöğretim hem üniversiteye hazırlayan, hem de ülkenin ihtiyaç duyduğu ara insangücünü yetiştiren bir yapıda düzenlenmiştir. Yükseköğretimin ülke ihtiyaçlarına cevap verecek bir yapıya kavuşturulması çabaları sonucu olarak bugün, ülkede dört üniversite ve pek çok üniversite dışı yükseköğretim kurumu açılmış bulunmaktadır ve ülkenin nitelikli insangücü ihtiyacını karşılamaktadır (AnaBritannica Dünya Ülkeleri, 1987, s. 155).

Sonuç olarak; yönetim biçimi tek meclisli meşrutî monarşi olan ve devlet başkanı Kral olan Norveç'te, sosyal refahın daha da yükselmesine hizmet edebilecek bir eğitim sisteminin var olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. *AnaBritannica Dünya Ülkeleri*: İstanbul: Ana Yayıncılık ve Sanat Ürünleri Pazarlama A.Ş., 1987.
2. Deighton, Lee C. (Editor): *The Encyclopedia of Education*. Macmillan and Free Press. Volume 6, 1971.
3. *Education In Norway*: Oslo: Royal Norwegian Ministry of Education and Research (P.O. Box: 8119 Dep, N-0032 Oslo 1), 1990.
4. *Görsel Dünya Ansiklopedisi*: İstanbul, Görsel Yayınları, 1983.
5. Meydan Larousse: *Büyük Lûgat ve Ansiklopedi*, 9. Cilt, İstanbul: Meydan Yayınları, 1971.
6. *Norway*: Oslo: The Royal Norwegian Ministry of Foreign Affairs, 1984.
7. *Norway At A Glance*: Oslo: The Royal Norwegian Ministry of Foreign Affairs, 1988.
8. *The Norwegian Basic School*: Oslo: The Basic School Council, 1981.
9. *The Norwegian Education System*. Oslo: The Royal Norwegian Ministry of Foreign Affairs, 1987.

10. *The International Encyclopedia of Higher Education: Volum 7.* Jossey Bass Publisher, San Francisco, Washington, London, 1978.
11. UNESCO: *Higher Education in Norway.* Bucharest: CEPES European Centre for Higher Education, 1983.
12. UNESCO: *World Survey of Education V.* Educational Policy, Legislation and Administration, Paris, 1971.